

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ**

**ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ І СОЦІОЛОГІЇ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ І СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ**

**СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ
В РІЗНИХ СОЦІАЛЬНИХ ІНСТИТУЦІЯХ**

**МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
20 ЛИСТОПАДА 2020 РОКУ**

ХАРКІВ – 2020

УДК 37.015.31:316.42
ББК 74.60
С91

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (протокол № 7 від 19.11.2020 р.).

Сучасні реалії та перспективи соціального виховання особистості в різних соціальних інституціях: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Харків, 20 листопада 2020 р. / за ред. М.П. Васильєвої. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2020. 125 с.

Збірка містить матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої сучасним проблемам професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної галузі, реаліям і тенденціям розвитку професійної діяльності фахівців соціальних інституцій з вирішення актуальних проблем соціальної роботи.

Матеріали представляють інтерес для науковців і практиків у галузі соціальної і соціально-педагогічної діяльності, науковців-початківців (здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів спеціальності «Соціальна робота») й практиків – фахівців соціальних інституцій.

© Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2020.
© Кафедра соціальної роботи і соціальної педагогіки, 2020.
© Васильєва М.П., 2020.

ЗМІСТ

ПУБЛІКАЦІЇ науково-педагогічних працівників.....	7
Васильєва М.П. РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ ДУАЛЬНОСТІ В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ ГАЛУЗІ.....	7
Єсіна Н.О., Стрельнікова О.О. РОЛЬ СОЦІАЛЬНОЇ РЕКЛАМИ У ПРОФІЛАКТИЦІ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ.....	8
Зеленін Г.І. ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ЯК УМОВА ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН.....	11
Кабусь Н.Д. ПРОФЕСІЙНІ РИЗИКИ ФАХІВЦЯ СОЦІАЛЬНОЇ ГАЛУЗІ.....	12
Костіна В.В. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ВРАЗЛИВИХ КОНТИНГЕНТІВ В УМОВАХ ПРОФЕСІЙНО-СПРЯМОВАНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ.....	14
Макар Л.М. ЗНАЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ІНТЕРАКЦІЇ У ВИРІШЕННІ АКТУАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА.....	15
Рассказова О.І., Кравченко А.В. РОЗВИТОК СИСТЕМИ НЕПЕРЕРВНОЇ ГЕНДЕРНОЇ ПРОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ ЯК ЧИННИК РОЗБУДОВИ СТАЛОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ.....	17
Рижанова А.О. СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ: ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ.....	19
Романова І.А. ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ І ПЕДАГОГІВ.....	21
Сайко Н.О. ОСНОВНІ НАПРЯМИ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	24
Шеплякова І.О. ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО КОМПОНЕНТУ ДЕОНТОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ В ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	26
ПУБЛІКАЦІЇ здобувачів вищої освіти (частина перша).....	29
Авдашкова А.І. ДІАГНОСТИКА РІВНЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ У ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	29
Барбіна Ю.Ю. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО ПРОФІЛАКТИКИ ПРАВОПОРУШЕНЬ СЕРЕД ПІДЛІТКІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	32

Васильєва М.П.

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри соціальної роботи і соціальної педагогіки
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ ДУАЛЬНОСТІ В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

На сучасному етапі професійної підготовки фахівця соціальної галузі існує проблема пошуку ефективних технологій його підготовки до роботи з різними категоріями населення. Це зумовлено декількома факторами. По-перше, дана професія в суспільстві є порівняно «молодою», відповідно і процес підготовки її представника постійно вдосконалюється. По-друге, залишається неостаточно визначеним перелік усіх категорій, яким надаються соціальні послуги, соціальна допомога і підтримка. Крім цього, з'являються нові категорії населення, що стають об'єктами діяльності фахівця соціальної галузі, до роботи з якими він є неготовим через неврахування цього аспекту в процесі професійної підготовки. По-третє, динамічність спостерігається у визначенні функцій професійної діяльності, враховуючи переважаючі форми командної роботи фахівця. Зважаючи на покладені повноваження під час співпраці з іншими фахівцями (психологом, юристом, медиком тощо) з ведення конкретного випадку, різними можуть бути функції, а отже й міра активності, самостійності, відповідальності працівника соціальної галузі тощо. У зв'язку з цим, під час професійної підготовки здобувача спеціальності варто розширювати коло опанування ним компетентностей, пов'язаних з виконанням різних функцій у різних ситуаціях взаємодії з потенційними клієнтами, партнерами, соціальними інституціями.

Отже, в цілому простежується закономірна кореляція між тим, скільки різних випадків реалізації конкретних функцій соціальної роботи здобувач освіти у вирішенні конкретних ситуацій опанує під час підготовки в закладі вищої освіти, тим більш підготовленим він буде до реальної професійної діяльності і взаємодії; тим вищою буде його затребуваність у галузі. Таке положення зумовлює розробку і впровадження інноваційних технологій професійної підготовки фахівця соціальної галузі до професійної діяльності з різними категоріями населення, що забезпечить підґрунтя для вирішення проблеми в цілому.

В умовах розвитку освіти зростає роль педагогічних інновацій для поліпшення якості вищої освіти. Суттєві зміни в освіті (впровадження особистісно-орієнтованих педагогічних технологій; перехід до створення умов для навчання впродовж життя; розширення меж навчального процесу завдяки використанню світових інформаційних ресурсів тощо) зумовили необхідність узагальнення й конкретизації компетентностей як результатів професійної підготовки фахівця. Серед таких компетентностей роботодавці фахівців соціальної роботи (соціальні служби, громадські і благодійні організації, навчально-виховні заклади тощо) пріоритет надають здатностям фахівця до пошуку, ініціювання і використання інновацій у професійній діяльності. Отже, професійна підготовка повинна забезпечити готовність майбутнього фахівця соціальної галузі до інноваційної професійної діяльності з різними категоріями населення, що мають свою специфіку.

Потенціалом із забезпечення такої готовності володіють інноваційні технології практичної підготовки з використанням можливостей організацій – соціальних інституцій спеціально створеної партнерської мережі. Це дозволяє врахувати: специфіку й динаміку формування професійних якостей конкретного здобувача; використання адаптивних можливостей особистості до соціальної діяльності з різними віковими категоріями – клієнтами соціальної і соціально-педагогічної роботи; вдосконалення підготовки майбутніх фахівців за рахунок можливостей організацій партнерської мережі (участь у тренінгах,

зустрічах з фахівцями, ознайомлення з різними програмами, грантовими пропозиціями тощо). Такими технологіями є: розроблення кейсів з ведення конкретних випадків реальних клієнтів, що є затребуваним і перспективним напрямом з розроблення в подальшому узагальнених методичних рекомендацій; створення програм соціальної і соціально-педагогічної діяльності з різними клієнтами на основі постійної взаємодії (систематична підготовка, організація і проведення заходів різного спрямування з клієнтами баз партнерів); активне залучення до участі і реалізації програм партнерів.

Організована у такий спосіб професійна підготовка майбутніх фахівців соціальної галузі є практико зорінтованим навчанням з елементами дуальної освіти, визнаної пріоритетною формою підготовки майбутнього фахівця на сучасному етапі. Вона забезпечує органічне поєднання теоретичної підготовки з одночасною практичною перевіркою її положень на практиці, формуванням і закріпленням практичних навичок на етапі підготовки. Практичний елемент дуальної освіти забезпечено створеною для цього розгалуженою мережею партнерських організацій (заклади загальної середньої освіти, дитячі заклади оздоровлення та відпочинку, центри соціальних служб, центри соціально-психологічної реабілітації дітей, центри зайнятості, служба ювенальної превенції, благодійні фонди, громадські організації тощо).

Крім цього, відбувається активне залучення до участі в освітньому процесі фахівців-практиків, які можуть поділитися власними напрацюваннями в соціальній роботі з певними категоріями з вирішення конкретних проблем, окреслити перспективи розвитку практичної соціальної роботи, чинні і перспективні зміни в соціальній політиці держави. Така взаємодія створює умови для творчої реалізації здобувачів вищої освіти (вони відчують власну причетність до вирішення проблем конкретних категорій або особистості; власну здатність і готовність до реалізації функцій соціальної діяльності) і активної участі у проєктах організацій-партнерів, що розширює їхнє уявлення про власні сили, ініціює участь у подальшому розширенні меж самостійної діяльності в певному напрямі (розроблення власних проєктів і програм).

Безперечно, наступним кроком має бути не просто залучення здобувачів освіти до взаємодії з представниками партнерських організацій, організованої закладом освіти і викладачами випускових кафедр, а самостійний пошук здобувачем і налагодження зв'язків з тими організаціями соціального спрямування, діяльність яких відповідає інтересам і потребам власної самореалізації в професійній діяльності.

Єсіна Н.О.

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальної роботи і соціальної педагогіки
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди

Стрельнікова О.О.

кандидат соціологічних наук,
ст. викладач кафедри політології, соціології і культурології
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

РОЛЬ СОЦІАЛЬНОЇ РЕКЛАМИ У ПРОФІЛАКТИЦІ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ

На сучасному етапі становлення України як правової, соціальної, демократичної держави змінюється все, окрім одного – підліткової девіантності. Вона зумовлена тим, що найближче оточення підлітка не сприяє його позитивному соціальному розвитку. Як правило, підлітки з девіантними формами поведінки зростають у неблагополучних, малозабезпечених сім'ях, які мають низький соціальний, духовний і освітній статус тощо. Це й визначає девіантну поведінку в якості актуальної, сучасної та найгострішої проблеми